

# mini przewodnik

free

+ współrzędne gps



po!skaniezwykla  
masa miejsc godnych uwagi

## Trasa wycieczki: Powiat Pilski cz. I

czas trwania: 1 dzień, typ: samochodowa, liczba miejsc: 8, stopień trudności:  
bardzo łatwa

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

## Opis wycieczki

Zwiedzanie powiatu Pilskiego proponuję od zwiedzania miasta powiatowego czyli Piły. W Pile na wskutek zniszczeń podczas II wojny światowej nie pozostało zbyt dużo zabytków, mimo wszystko warto odwiedzić to miasto, a zwiedzanie miasta proponuje od zobaczenia jednego z najstarszych parków w Wielkopolsce a mianowicie od Parku Miejskiego im Stanisława Staszica założonego już w 1896 roku. Sam park w sobie jest piękny zwłaszcza jesienią a z najciekawszych obiektów jakie możemy zobaczyć w tym parku to popiersie Stanisława Staszica, secesyjna altanka z 1906 roku oraz dwukondygnacyjny budynek Domu Strzeleckiego, który został zbudowany pod koniec XIX wieku z muru pruskiego. Niedawno budynek został pięknie odnowiony i mieści pensjonat, następnie udajemy się na ulicę browarną gdzie znajduje się piękny dom konstrukcji szkieletowej, który został zbudowany w XVIII wieku i jest siedzibą muzeum biograficznego Stanisława Staszica. Po przeciwnej stronie ulicy Browarnej znajduje się Muzeum Okręgowe w którym można zobaczyć min dawne wyposażenia wnętrz, kafle, ceramikę. Warto wspomnieć że w okresie międzywojennym działał tu konsulat RP, a Piła była miastem gdzie ludność polska stanowiła mniejszość, w tych czasach mieszkało tam tylko 500 Polaków. W Pile zachowało się także kilka zabytkowych kościołów do najciekawszych należy przypominający wyglądem bazylikę neobarokowy kościół św. Rodziny z pocz. XX wieku, we wnętrzu znajdują się malowidła ze scenami z życia świętej Rodziny, poza tym w Pile znajduje się modernistyczny kościół św. Antoniego Padewskiego z 1930 roku oraz neogotycki kościół św. Stanisława Kostki z końca XIX wieku, na sam koniec warto odwiedzić rezerwat Kuźnik w którym znajduje się malownicze jezioro Rudnickie. Z Piły udajemy się do Skrzatusza, gdzie znajduje się perełka regionu czyli Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej z cudowną gotycką figurką z XV wieku, sam murowany kościół wzniesiono pod koniec XVII wieku w stylu barokowym a ściany ozdobiono malowidłami przedstawiającymi sceny z życia Matki Bożej i dzieje cudownej figury. Ze Skrzatusza udajemy się do Ujścia gdzie przed II wojną światową przebiegała granica państwa a na przełomie XIX i XX wieku wzniesiono tutaj kalwarię, która niestety została całkowicie zburzona przez hitlerowców a podczas trwania komuny nie było zgody na jej odbudowę dopiero po 1990 roku po odzyskaniu samorządności kalwaria jest powoli odbudowywana. Będąc w Ujściu warto zobaczyć elektryczny ratusz z XIX wieku oraz kościół szachulcowy z XIX wieku który pełnił funkcję kościoła ewangelickiego. Na sam koniec zapraszam do Kruszewa gdzie znajduje się ładny lecz niestety zniszczony neorenesansowy pałac będący min siedzibą dawnego seminarium duchownego a obecnie należy do prywatnego właściciela.

## Program wycieczki



## Piła Park Miejski

Zabytkowy Park Miejski im. Stanisława Staszica założony w 1896r, jest jednym z najstarszych w Wielkopolsce. Do najciekawszych obiektów znajdujących się na terenie parku należą: secesyjna altanka z 1906 r. oraz tzw. Dom Strzelecki i popiersie Stanisława Staszica.

53°09'12"N 16°43'32"E | na mapie:A



## Piła Dom Stasziców

Podczas walk o Piłę na przełomie stycznia i lutego 1945 r. zniszczeniu uległo ponad 70% zabudowy miasta, zwłaszcza w jego historycznym centrum. Częściowo zrujnowany został również dawny dom rodziny Stasziców przy ul. Browarnej na przedmieściu Zamoście, zbudowany w XVIII w. w konstrukcji szkieletowej. Dostyc szybko, bo już w latach 1946-1948, z inicjatywy miejscowego PPS i dzięki ofiarności nowych, polskich mieszkańców Piły, dom Stasziców odbudowano od podstaw z przeznaczeniem na muzeum najślynniejszego z pilan, pisarza i działacza politycznego Stanisława, urodzonego tutaj w 1755 r. Piłskie muzeum to typowe muzeum biograficzne, które za pomocą dokumentów, drobnych artefaktów i rycin stara się przybliżyć zwiedzającym postać syna piłskiego burmistrza oraz epokę, w której przyszło mu działać. Staszic znany jest przede wszystkim jako jeden z najwybitniejszych przedstawicieli polskiego oświecenia, autor Uwag nad życiem Jana Zamoyskiego i Przeszłość dla Polski z okresu Sejmu Czteroletniego, pionier polskiego górnictwa i geologii, współzałożyciel i prezes Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, fundator pałacu Staszica (siedziby towarzystwa) oraz stojącego przed nim pomnika Kopernika, prekursor spółdzielczości wiejskiej,

administrator Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego, a także wielki filantrop, który cały zgromadzony majątek zapisał na różne instytucje charytatywne.

Co ciekawe, Stanisław Staszic był... księdzem, lecz głęboko zniechęcony do instytucji Kościoła nie pełnił funkcji kapłańskich. Jednym z jego ważniejszych dzieł jest obrazoburczy poemat historyzoficzny Ród ludzki, w którym podważa fundamenty wiary. Pochodzenie społeczne, działalność i poglądy Staszica przyczyniły się do dużej popularności tej postaci w okresie PRL, jego imieniem nazywano szkoły i ulice w każdym większym mieście. W samej Piłie oprócz muzeum biograficznego jest również Muzeum Okręgowe im. Stanisława Staszica, gromadzące zbiory związane z historią miasta i regionu oraz kulturą jego mieszkańców.

53°09'04"N 16°44'42"E | na mapie:B



## Piła Nowy dom strzelecki

Znajduje się w południowo-zachodnim narożniku parku miejskiego im. Stanisława Staszica, przy ul. Chopina 1. Został wzniesiony przez piłskie Bractwo Strzeleckie w 1896 i do II wojny światowej był jego główną siedzibą. Jest to budynek dwukondygnacyjny, o konstrukcji częściowo z muru pruskiego, ozdobiony wieżą. Po wojnie w latach 1981-1997 był siedzibą piłskiego Muzeum Okręgowego. Następnie przez wiele lat niszczał, aż wreszcie w latach 2004-2005 został wyremontowany przez prywatnego

inwestora. Obecnie mieści się w nim pensjonat Park.

53°09'07"N 16°43'24"E | na mapie:C



## Piła Kościół św. Rodziny

Neobarokowy kościół z dwoma wieżami zbudowany w latach 1912-1915. We wnętrzu malowidła przedstawiające sceny z życia Świętej Rodziny.

53°08'54"N 16°43'55"E | na mapie:D



## Skrzatusz

## Cudowna Pieta i dzielny dragon

Początki skrzatuskiego sanktuarium sięgają burzliwych czasów reformacji. W 1575 r. protestanci napadli na kościół w Mielęcinie koło Tuczna, w którym znajdowała się otoczona kultem gotycka figura Matki Bożej Bolesnej z początku XV w. Napastnicy zrabowali drogocenne wota, a rzeźbę - jako przejaw katolickiego "bałwochwalstwa" - wrzucili do jeziora. Na szczęście w pobliżu znalazł się jakiś pobożny garncarz z Piły, który uratował figurę i wracając do domu, zostawił ją w Skrzatuszu. Cudowne znaki doprowadziły rychło do przeniesienia jej do miejscowego kościoła i rozwoju ruchu pielgrzymkowego. W 1660 r. wizerunek został oficjalnie uznany za cudowny przez biskupa poznańskiego Wojciecha Tolibowskiego. Dwadzieścia lat później sanktuarium odwiedził sam król Jan III Sobieski, który potem - w podzięce za wiktoryę wiedeńską - przyczynił się do wzniesienia tutaj murowanego kościoła w stylu barokowym. Ściany ozdobiono malowidłami przedstawiającymi sceny z życia Matki Bożej i dzieje cudownej figury, które dzięki iluzjonistycznej perspektywie zdają się poszerzać wnętrze tej stosunkowo wąskiej, jednonawowej świątyni. Ołtarz główny ma formę tzw. konfesji, czyli baldachimu wspartego na czterech spiralnych kolumnach, podobnego do słynnego dzieła Berniniego z Bazyliki św. Piotra w Watykanie.

Kult skrzatuskiej Madonny przetrwał rozbiory, kiedy to okolice Wałcza zostały prawie całkowicie zgermanizowane, i odrodził się po 1945 r. W 1988 r. figura została ukoronowana przez prymasa Polski kard. Józefa Glempa. Skrzatusz jest obecnie głównym sanktuarium maryjnym diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, odwiedzanym co roku przez kilkadziesiąt tysięcy wiernych. Na początku sierpnia wyrusza stąd diecezjalna pielgrzymka na Jasną Górę.

W zakrystii kościoła przechowywana jest kolekcja staropolskich portretów trumiennych, przedstawiających pośmiertne konterfekty członków okolicznych rodzin szlacheckich. Jest wśród nich podobizna starszego mężczyzny z długimi włosami i koronkowym żabotem, cudzoziemca wyróżniającego się w gronie podgolonych czubów kontuszowej szlachty. To Jerzy Klejna, dragon pruski, pogromca Kozaków, Tatarów, Rosjan, Szwedów, Siedmiogrodzian i Turków, który w 1662 r. na wniosek króla Jana Kazimierza został nobilitowany przez sejm za zasługi wojenne i otrzymał herb Wilcza Głowa. Od tegoż króla Klejna dostał również majątek Wiesiółka pod Skrzatuszem, gdzie osiadł z żoną Anną, córką burmistrza z Nowego Wałcza, z którą miał sześcioro dzieci. Gdy w 1689 r. zmarł, jego utrudzone licznymi bojami ciało złożono do grobu pod posadzką skrzatuskiej świątyni.

53°12'21"N 16°35'18"E | na mapie:E



droga nr 11 Poznań - Koszalin. Mieszkańcy niecierpliwie oczekują rozpoczęcia budowy obwodnicy Ujścia.

53°03'06"N 16°43'51"E | na mapie:F

## Ujście

### Kalwaria na stoku wysoczyzny

Inicjatorem wybudowania kalwarii w Ujściu był miejscowy proboszcz, ks. Franciszek Renkawitz. Czternaście kaplic oraz towarzyszące obiekty im postawiono w latach 1893-1908 w sąsiedztwie kościoła parafialnego św. Mikołaja, na stoku wysoczyzny stromo opadającej ku Noteci. Celem budowy kalwarii było podtrzymywanie wśród społeczeństwa nie tylko duchowości katolickiej, ale także poczucia polskiej narodowości. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości granica państwa przebiegała w odległości zaledwie kilkuset metrów od założenia, a więc kaplice na stoku wzniesienia były doskonale widoczne z terenu Niemiec. Naziści w 1943 r. zburzyli kalwarię tak dokładnie, że nie zostały po niej żadne ślady; pozostała jedynie w ludzkiej pamięci.

Po wojnie podjęto starania o odbudowę kalwarii. Bez rezultatu - władze komunistyczne konsekwentnie odmawiały zgody. Na miejscu zburzonych kaplic pojawiła się namiastka - wykonane z betonu rzeźby figuralne autorstwa Jerzego Sobocińskiego (jak mówią świadkowie, odbyło się to metodą "faktów dokonanych", w ciągu jednej czerwcowej nocy 1976 r.).

Warunki do podjęcia prac przy odtworzeniu kalwarii nastąpiły dopiero po 1990 r. i powrocie samorządności lokalnej. Władze Ujścia słusznie uznały, że taki obiekt będzie skutecznym elementem promocji miasta i od 1997 r. wspomagają finansowo przywrócenie miastu kalwarii. Nie będzie to jednak odbudowa starych kaplic, a zupełnie nowa kalwaria według projektu rzeźbiarza Roberta Sobocińskiego (syna Jerzego) i architekta Jerzego Suchanka. Nowym elementem stanie się platforma widokowa ponad skarpią, z parkingiem oraz obiektami dla pielgrzymów. Powstały już pierwsze nowe kaplice, wśród których pozostało jeszcze kilka rzeźb sprzed 30 lat.

U podnóża stoku toczy się codzienne życie blisko 4-tysięcznego miasteczka. Jego utrapieniem jest przebiegająca przez środek miasta ruchliwa i niebezpieczna



## Ujście

### Eklektyczny ratusz

Ratusz eklektyczny z XIX wieku. Na jednej ze ścian umieszczono tablicę upamiętniającą mieszkańców Ujścia zamordowanych przez hitlerowców.

53°03'09"N 16°44'02"E | na mapie:G



## Kruszewo

### Zespół pałacowo-parkowy

Neorenesansowy pałac z okrągłą basztą z 1880 roku. W przeszłości w zabytkowych wnętrzach mieściły się: seminarium duchowne (przed wojną), dom matki i dziecka, schronisko dla "zbombardowanych" Niemców w czasie wojny i ośrodek zdrowia, dom dziecka i szpital specjalistyczny chorób płuc (po wojnie) oraz ponownie seminarium duchowne (od 1955 roku). Od 1998 roku zabytek ten wraz z przylegającym doń parkiem krajobrazowym należy do prywatnego właściciela.

52°58'27"N 16°39'24"E | na mapie:H



Zdjęcia dodane przez (w kolejności): marekpic, fot. W. Beszterda, tedesse, marekpic, , marekpic, marekpic, tedesse

Trasa dodana przez: marekpic

Przewodnik wygenerowany w serwisie [www.polskaniezwykla.pl](http://www.polskaniezwykla.pl). Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny,

mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu. Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:  
poniedziałek 22 lipca 2024 17:45:18

miniprzewodnik